

Simbionese

Simbiopoesi

S b n

SIMBIOPOESI

Recull de textos

Barcelona, setmana de la poesia 2008
Claustre de l'IEC, 19 de maig de 2008

SIMBIOPOESI

Josep Perelló
Assumpció Forcada
Anna Aguilar-Amat
David Jou

Laia Noguera, Esteve Plantada, Joan Duran
i Alfred Giner i Sorrolla

Disseny de coberta: Núria Palau
Copyright dels textos: els autors

Recull dels textos de l'espectacle ***Simbiopoesi***, estrenat al Claustre de l'Institut d'Estudis Catalans el dia 19 de maig de 2008, dins el marc del Festival Barcelona Poesia.

Idea i direcció: Joan Duran
Mitjans interactius: Carles Sora

Rapsodes: Josep Perelló, Assumpció Forcada, Anna Aguilar Amat i David Jou.
Dansa: Ana Sancho

Organitzat per la Societat Catalana de Biologia en coordinació amb l'Institut de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona.

Amb la col·laboració de la Fundació Ciència en Societat i del Grup d'Experimentació en Comunicació Interactiva de l'Institut Universitari de l'Audiovisual (Universitat Pompeu Fabra)

NEGUIT DEL MASSA VOLER

Poesia i ciència comparteixen horitzons i la forma de mirar-se'ls. Podrien tan sols contemplar, però no: amb l'ull exploren, violen, reinventen. Abracen els límits per comprendre. Des de la materialitat fins a la idea, el cosmos s'explica i se'ns obre amb els llenguatges perforadors de la ciència i la paraula. “*No és possible cap concepció que no neixi de l'emoció*”, escriu Àngel Terron. I és que els àmbits de la creació s'intercomunicuen transvasant, en essència, el mateix fluid, el que és fet de neguit, i estenent, com també dirà el químic i poeta, “*el desig d'infinít que no calla mai*”.

La funció d'un poema o d'una equació, d'una llei natural o d'un text literari, busca la manera, cadascun amb els estris i els vestits del seu discurs, d'aproximar-se i arribar a fregar el sentit darrer de la vida. Hi ha un paral·lel que travessa en horitzontal totes les formes vives, de les més senzilles a les més complexes: la creació d'un ordre, d'una estructura, d'un edifici, a partir del desordre inicial que tot ho nodreix. La ciència, per mimesi, s'hi aproxima coordinant observacions, entrellaçant dades, proposant la intel·ligibilitat del món, de la natura i el cosmos. I el poema també té aquesta força, aquesta potencialitat generadora de nous ordres vitals: un s'hi encara, com diu el poeta Margarit, amb els desordres de la pròpia por, les tristeses, les misèries que amenacen l'equilibri anímic, l'equilibri humà, i en surt més ordenat: les tristeses són menys punyents, la serenor ha augmentat i es pot afrontar la vida amb més armes.

Poesi ens ve del grec i vol dir crear. I *simbiosi* és una de les formes de relació entre éssers vius més fructífera de la història evolutiva: hi ha organismes que ja no poden viure sense nodrir-se dels mecanismes vitals d'un altre. Per un procés de gènesi associat a la simbiosi, les nostres cèl·lules amaguen vestigis de vides antigues que hem assimilat. En aquest sentit, el poema és com la vida, perquè aglutina individualitats per generar sentits nous i universals, segurament en la mateixa direcció amb què la bellesa d'una fórmula amalgama fenòmens que no es creien en harmonia.

Doblegant-se a la necessitat intrínseca i humana de comprendre i de crear, de no separar sinó d'establir i potenciar les sinergies que ja duen implícites, també com una simbiosi, la ciència i la poesia, a *Simbiopoesi*, Josep Perelló, Assumpció Forcada, Anna Aguilar-Amat i David Jou, poetes i científics, volen que ens apliquem l'exercici de redescobrir-nos. En el recital que us

presentem, els poetes són introduïts pels mots destil·lats de nou haikús sobre les ciències, escrits per Laia Noguera, Esteve Plantada i Joan Duran, i enllaçats per una tria de poemes del bioquímic Alfred Giner i Sorolla (1919-2005) que, alhora, faran de torrent que arrossega. El context escènic de *Simbiopoesí* compta amb el disseny d'interacció de mitjans de l'investigador Carles Sora i la dansa de la bioquímica i ballarina Ana Sancho, que embolcallen d'imatge i moviment la veu i la selecció de textos que cada un dels quatre autors ha realitzat.

Giner Sorolla diu *“em/miro/i veig/que res no tinc./sento però/el corc/de la vida,/l'alè de l'esperit./collat/sóc/als trontolls/del món;/neguit/del massa/voler.”* I és que sempre hi ha un poema que burxa els dubtes, una recerca que furga en la incògnita. Escoltem-ne i rellegim-ne els versos que s'hi aferren. Hi són, i se'ns revelaran, no perquè restem només en l'equilibri de la contemplació sinó, i sobretot, per interrogar-nos i inquietar-nos, amb l'eco dels seus mots, sobre els límits que palpem amb la ciència i els poemes.

Joan Duran i Ferrer

Nou ciències en haikú

Laia Noguera
Esteve Plantada
Joan Duran

Laia Noguera

Astronomia

Llibre obert, la nit,
de jeroglífics que diuen
com gravitem.

Medicina

Vetllar per la carn
sigui on sigui que s'amaguen
l'ànima i els déus.

Ciència ambiental

Si els arbres i els rius
ja no són déus, que no ho siguem
tampoc nosaltres.

Esteve Plantada

Matemàtica

Encerclo límits
a l'infinit d'arrel
d'on neix l'etern.

Ciència Social

Sóc reu d'udol
a l'ombra del brogit
que em dicta el món.

Ciència de la informació

Visc de la nosa,
del sentit del missatge
que fa la cosa.

Joan Duran

Física

Onejo pel buit
forçada a ser matèria
per les lleis de tu.

Química

No et vull res de pur:
et caic d'àcid als metalls
quan destil·lo i creo.

Biologia

Que respiris, dic,
a la bocana del sexe
que et sagna i et diu.

Alfred Giner i Sorolla

Poiesis

*Alades
paraules noves
abans mai no sentides,
màgiques rimes,
onejants hexàmetres.
enduc sóc
als cims del Parnàs,
encís i reialme
d'anhelada Veritat.
exaltar voldria
la llum,
i com nou rapsode
aixecar alba des
a la joia de l'ésser.
alcem la veu
en lloa
a la Creació;
viure en ple
l'ara,
remembrar l'anat
rialler o planyívol
poiesis,*

*ressonàncies vibrants d'esferes;
volants simfonies de l'esperit!*

Josep Perelló

Obertura

I

Jo sóc aquí i ara amb probabilitat finita.
Per tant, la probabilitat de que jo sigui aquí ara mateix
no és pas infinita.
És a dir, no és segur que l'esdeveniment:
(*Emplenar les dades*)
«Ser a _____ (lloc)
un _____ (dia de la setmana) _____ (dia del mes)
de _____ (mes) de l'any _____ a les _____ hores.»
formi realment part de la meva vida,
que esdevingui part del meu camí aleatori.

El meu camí aleatori comença
gràcies a un mer succés gratuït del no-res.
A una fluctuació espontània
sense causa específica o concreta.
En resum, vull dir que sóc nascut dels meus pares.
Els meus pares que no són pas els vostres pares.
Aquest és el meu big-bang primigeni.

Tenint en compte aquestes dades, neurona i neurona s'ajunten
per tal de poder traçar aquesta versificació
a l'entorn del meu, i no pas el vostre, camí aleatori.

Fa uns quants anys, en Carles Hac Mor impartí
un curs de mètrica a Prada.
Jo no hi era present, malgrat tenir probabilitat no nul·la d'assistir-hi.
Aquí i ara, jo proposo una mètrica alternativa.
La que anomeno «versificació matemàtica en mètrica d'espai-temps».

Segons la relativitat,
l'espai i el temps són una sola cosa: l'espai-temps.
Seguint aquest criteri,
els científics practiquen constantment la juxtaposició
de l'espai i del temps.
Jo, per simpatia, ara i aquí,
vull demostrar-vos els avantatges de la juxtaposició.
Jo
sóc un volum que prenc espai a la resta de l'univers,
però alhora
sóc un rellotge d'agulles que marca el pas de la meva existència,
que també és la vostra.

Ho estic fent, ho faig, ho faré i ho he fet,
tot acoblant
l'espai
que ocupa aquest paper
amb el temps
que jo i vosaltres anem passant de manera més o menys simultània.
És clar, la nostra simultaneïtat depèn sempre de si m'escolteu o no.

Jo, succés gratuït del no-res, encaixo
aquest escrit (ESPAI)
en els minuts que estic emprant per parlar-vos (TEMPS).
L'enllaç espai-temps es realitza
amb la meua veu,
amb la meua velocitat de lectura,
amb el ritme amb què jo us versifico la ciència.

Us vull concatenar amb mi. Aferrar-vos.
I així delectar-me amb els big-bangs neuronals que
dinamiten els meus pensaments científics,
per tal de transportar-los fins a indrets allunyats del rigor acadèmic.
Tallo la meua primera connexió espai-temporal.

III

El camí vital d'una partícula
es deu, en major o menor mesura,
a una font de soroll de tipus aleatori.
A unes interferències degudes a l'atzar.

I, tot això, més el que ara diré,
s'aplica a qualsevol tipus de partícula en moviment:
ja sigui gos, granota, àtom...
o, fins i tot, (per què ser menys?) home i dona.

Així doncs, jo, que sóc partícula,
modifico la meua posició en l'espai
a mesura que el meu temps avança de manera discreta, a salts.
Puc avançar mitjançant
tres tipus de processos aleatoris diferents:

El PRIMER és un procés binomial.
Em desplaço pas a pas,
sigui a la dreta i a l'esquerra,
o bé endavant i enrera.
Camino sempre,
el que desconec és la direcció de la gambada.
Existeix la situació extrema en què
totes les direccions són equiprobables.
En aquest cas,
la indecisió és absoluta.
No tinc cap predisposició a triar una direcció específica.
Sóc un etern cagadubtes,
un aturadet.
La meua vida és un deixar-se endur,
un deambular sense cap objectiu.

(representar el tipus de moviment)

El SEGON és un camí aleatori persistent.
Sota aquest supòsit, jo
tinc un rumb molt determinat,
sempre en una mateixa direcció.
Ara bé, de tant en tant,
em sento confús i
em qüestiono el perquè de tot plegat.
Aleshores, canvio de rumb.
Així, l'atzar capgira el meu criteri vital.
La meva persistència redirigeix la meua vida
per tal de perseguir una altra pastanaga.
(representar el tipus de moviment)

El TERCER és un procés a salts.
Jo sóc ara una persona molt quieta.
Tranquil·la.
Sóc un mandrós que
medito per on tirar
sense decidir-me.
Em costa moure el cul però, quan ho faig,
salto més que ningú.
La meua vida marxa a batzegades.
Tinc una existència absolutament rutinària,
fins que un dia canvio de situació
per tal d'adquirir una nova rutina
igualment estàtica.
(representar el tipus de moviment)

En tots tres casos, obeir un camí aleatori em porta,
a temps infinit (quan em moro),
a dissoldre'm.
Aquesta és la dictadura de l'atzar que
em subjuga i m'obliga a escampar-me
per tot els racons de l'espai.

Només així
seré a tot arreu
per no ser enlloc.

VII

M'entenc com una unitat que té
un nucli essencial i
un seguit de parts que em vesteixen,
donant-me un volum i una forma.

La meva existència és un constant estriptease.

Sense poder triar, em despullo.
Em desprenc d'aquelles parts que
engreixen el meu jo més essencial.
Perdo la roba.
La matèria se'm desgasta fins a desaparèixer,
s'allibera de la meva dictadura
per abandonar-me i volar tota sola.

Els àtoms radioactius tenen la mateixa progressió.
Em puc aprofitar d'ells per explicar-me millor.

Em desintegro.
Supuro parts del meu jo sense parar.
Els meus electrons escapen per anar qui sap on.
De fet, he de confessar-vos que a mi tant se me'n dóna on
vagin.

La probabilitat de fugida d'un electró és molt baixa,
però existeix.
Jo sóc habitació i l'electró és atrapat a dins.
La física quàntica explica l'escapisme d'aquestes partícules i
el principi d'incertesa d'Heisenberg hi té molt a veure.

Dins la muralla del meu regne tinc multitud d'elements i
aquests m'abandonen contínuament.
Vistos cadascun dels elements per separat,
cada element té una probabilitat de fugida
per unitat de temps.

Aleshores, em pregunto
quants elements encara són dins meu
en un determinat moment futur.
Sé quants bitllets duc a la cartera ara mateix i
vull saber quants n'hi tindrè a una data futura concreta.

El nombre d'electrons dins un àtom radioactiu
decau exponencialment a mesura que el temps avança.
Al conèixer la fórmula pel decaïment,
puc saber també
quan tindrè la meitat d'elements que
ara encara posseeixo.
Aquest temps s'anomena període de semidesintegració.

El meu desgast vital es valora mitjançant el període de
semidesintegració.
Així puc conèixer també la meua esperança de vida.
Jo sóc un àtom radioactiu i, com a tal,
vaig canviant d'aspecte
mentre em desprenco de més i més peces de roba.
A mesura que això succeeix, el meu jo varia i canvia de nom.

La meua existència es pot explicar
amb múltiples reencarnacions successives.
Avui ja no sóc el d'ahir.
Ni demà seré el mateix que avui.

La meua vida és una constant pèrdua.
Un perdre per guanyar viatges a noves destinacions que
escolleixo aleatòriament.
Després de l'estriptease
vaig més lleuger de roba i
així puc volar encara més alt.

X

La neurona és la peça bàsica en la creació dels meus
pensaments.
Cada unió entre neurones em genera una idea diferent.

Les neurones es divideixen en tres parts:
l'arbre dendrític, que recull el senyal rebut
per altres neurones;
el soma, que transforma el senyal arribat
en una nova senyal de sortida i,
finalment,
l'axó, que transmet la senyal de sortida cap a altres neurones.

La informació se'm processa per mitjà dels neurotransmissors.
Aquests generen un corrent elèctric continu
dins el meu cap que
va d'una neurona a una altra
passant per les terminals sinàptiques.
D'aquesta forma, els neurotransmissors modifiquen
la càrrega elèctrica continguda dins de cada neurona.

Aprendre una cosa implica llaçar
dues neurones anteriorment aïllades
amb un nou terminal sinàptic.
Cada carretera sinàptica construïda
correspon a una nova dada registrada dins la meva memòria.

Dins la meva escorça cerebral,
el coneixement no para de generar flamants carreteres.
Va al seu ritme, jo no puc forçar la màquina.
Tampoc m'és possible aturar-lo, representaria deixar de viure.

Recordar vol dir tenir neurones concatenades activades.
L'oblit no és tan senzill.
Respon a un deteriorament de les connexions sinàptiques on
jo hi tinc ben poc a veure.
Deixar de recordar és més difícil que fer memòria.

Les autopistes sinàptiques tenen una remor de fons.
Estan subjectes a una circulació elèctrica contínua
que en general no és suficientment forta
com per activar les neurones.

L'estimulació d'una neurona només serà possible
si el corrent elèctric provinent d'altres neurones ultrapassa
un cert llindar d'intensitat.
Just quan l'ultrapassa,
la neurona s'activa i
envia la descàrrega rebuda a altres neurones
amb què hi manté connexió.

La neurona s'agita imprevisiblement
perquè el senyal elèctric que li arriba és aleatori.
La neurona té una probabilitat d'estar activada
molt inferior a la de no estar-hi.
El nostre cervell funciona sempre a mig gas.

Els pensaments són, per tant, aleatoris.
Les decisions que prenc depenen d'una
electricitat atzarosa que rega el meu cervell.
Una idea és una garlanda de llums sota el crani.
La meva llibertat de pensament és un mer joc entre neurones.

*Del llibre TEORIA DE L'STRIPTEASE ALEATORI
(Tres i Quatre, 2004)*

Alfred Giner i Sorolla

Tiges

*vers
damunt d'un vers;
entròpics els meus
magres i ressecs
que rimar volen
amb el batec d'ones,
solcs de la terra,
d'on sorgeix
el blat
sagrat
en tiges
dansant.
vers parit
menys per joia
que per dol.
línies
ferides per la rella
aguda i erta
que la rojor
de l'argila
despulla.*

Assumpció Forcada

Virus

Virus d'amor que has passat
tots els filtres,
que t'integres al missatge
de les cèl·lules més intimes.

Has canviat totalment
el calendari dels dies;
ara, tot gira entorn del teu cicle.

Quan ets lluny,
en fase d'eclipsi,
somis i realitat et multipliquen
donant-me joia i angoixa,
vida i mort, al mateix temps.

(Del llibre IMMUNITAT)

Deriva continental

Ones d'enyor surten de l'hipocentre
d'aquest cor solitari.
Hi ha una subducció de sentiments
que es fonen en magma
sota l'escorça d'aquesta mar.

Els dies es vinclen
com un pla inclinat
posant una llarga falla, a les hores del dia,
i volcans per on fan erupció
els somnis a la nit.

L'amor, que era un sol continent,
en fragmentar-se, va deixar-nos
com continents a la deriva
que tenen, en els records, la mateixa flora,
els mateixos estrats,
testimonis fidels d'un temps feliç.

(Del llibre EVOLUTIO)

Genoma

En el marc dels dies recorro les hores
cercant senyals d'inici
d'un missatge invisible per a molts ulls.

Les meves mans s'uneixen en un prec,
com si fossin dues fraccions ribosòmiques,
volen traduir el missatge d'amor
que porta el meu genoma.

De tantes seqüències complementàries a les teves,
em sento com un bri d'ADN orfe de tu,
de l'hèlix que gira i dona il·lusió al temps.

He trobat en algunes paraules,
aminoàcids essencials, que deia
pensant trobar el codó adient a la teva vida.

Per un oment veia el missatge en els teus ulls
una elongació del meu pensament,
una seqüència, una cadena amorosa
miracle de la química, perfecta.

Les teves parpelles han fet senyal de parada,
he volgut llegir de nou el missatge
al fons dels teus ulls, però una estranya mutació
ha deixat fora la lectura dels somnis i ara només
hi ha una traducció: No és possible.

(Del llibre EVOLUTIO)

Fotosíntesi

Els teus electrons giraven tranquils
per òrbites del teu món interior,
mentre els dies anaven configurant en tu
la clorofil·la, en una mutació
de la qual desconeixes l'origen.

Ara ets un arbre en el bosc de la vida,
amb el dia va arribar la llum dels seus ulls
i vas adonar-te que els electrons
s'excitaven amb aquell bes de llum.
Seguien una cadena de transport
amb una alegria que donava energia
i treia oxigen de l'aigua.

I vas endinsar-te en l'altre fotosistema,
que tenia una clorofil·la diferent,
completant la seva òrbita.

Ja sense llum, a la nit,
un conjunt de reaccions màgiques
d'enllaços i atraccions entre tots els àtoms
anaven purificant l'aire
mentre el gust dolç del sucre
es repartia per totes les branques,
troncs i arrels i feia més lluents,
més verdes les fulles.

(Del llibre FOTOSÍNTESI)

Astrobiologia

*a Joan Oró
amb motiu del Simposi d'Astrobiologia 2002*

Admirem aquest
Sostre d'estels,
Tot l'espai
Rere cada interrogant mut
On trobem nous planetes.
Busquem les veus invisibles,
Infinits anhels,
Òrbites on poder
Localitzar el desig de l'etern,
On poder mirar
Galàxies que enyorem, l'Ésser
Intel·ligent que ens
Atreu d'ençà el nostre origen.

(Del llibre COSMOS)

Alfred Giner i Sorolla

Vetllar

*l'esperit esforçat,
per cercar-te,
mai trobar-te,
tu, anhelada Veritat,
t'amagues, fuges,
te'n vas endintre,
d'aquest cabdell
del desconegut.
on ets?
matinada, vespre,
amb el pensament
desvetllat.
cap a tu em torno,
formidable enigma,
desxifrar-te voldria.
por sentim
d'aquest misteri,
d'afrontar l'arcà,
d'univers i vida,
com més cercat
més s'esvaeix;
mentre fórmules i àtoms
vodevils dansen
de ciència,
d'història.*

Anna Aguilar-Amat

L'impossible

Pensar que l'arbre beneís l'enganyatall
de la closca d'atmetlló recomposada
després que ens hem menjat un fill tan tendre.
Poder restituir perfils tous de gavines
després que hem barrejat la sorra de colors dins del flascó
—si tinguéssim tan sols el cor ple d'oli,
es reconstituïria, surant en l'aigua blava—.
Que no tenim edat de llençar pedres als fanals,
que tu ni jo no hem tingut mai molt bona punteria.
I doncs també sabem que no sobreviuem,
que només Déu pot destruir. I tanmateix
podem aprendre l'ordre delicat d'una sola puntada
del brodat que ha cosit i fer quatre poemes,
desdibuixar les coses i, amb els ulls mig tancats,
veure fluids que puguen i escales perpendiculars
al regne relatiu, així, com Escher.
Saltar d'una roca en la platja a l'encontorn
d'una costa afaïçonada al mapa
i doncs ho sap fer Mandelbrot* .
I en algun indret de l'univers fractal potser
retrobarem el nom d'una persona
que en sabia, de guanyar, jugant a la xarranca.
Encara podrem dir-li si li fa un futbolí,
que en això som més bons.
Tal cop dirà que no.
Llavors passejarem sota la pluja.

(Del llibre PETROLIER)

*Benoit Mandelbrot, matemàtic, va treballar la teoria dels fractals, formes geomètriques que són similars a elles mateixes i tenen una dimensió fraccionada (fractal), i que poden descriure l'estructura dels arbres, dels núvols o de les costes.

La Rambla (Barcelona) i Chamberlain Square (Birmingham)

Quan obren els comerços,
els rodamóns es lleven i es dispersen
com un puny de formigues quan aixequen la crosta de formatge.
Els artistes arriben una mica més tard.

A la tarima rasa de ciment, un calaix de maduixes cull
monedes que fan ploure amb sequera dos castanyoles
ajupides.

El Sepu ha tancat portes, en front del lloc on
es van trobar els pares aquell dia, ara en fa 15.000.

És un record sense foto. (Les fotos, que són rostolls de la
memòria,
sempre la fan petita.)

Una noia nipona té un fort esclat de riure degut a un atac de tos
llarg.

Si ser feliç és voler ser allà on ets, potser un anacoreta
és sempre més feliç que un ballarí. ¿I tu?

Tu ets tan feliç que sembles una estàtua. No tan alt
com Colom, però com en Joseph Priestley:
el seu moll de la cama és idèntic al teu.

Alçat dos metres bons per sobre del seu nom gravat a la peanya,
el somriure de bronze, les mans amb estris de laboratori.

Esforços dispensats a les enciclopèdies,
com castanyoles del saber pels rodamóns que no sabem
dormir.

Una felicitat poc coneguda. No hi havia prou amb percebre i pesar
tots aquells gasos en la invidència d'aire: calia
triar-ne un i nomenar-lo "oxigen".*

(Del llibre TRÀNSIT ENTRE DOS VOLS)

*Joseph Priestley (York 1733-Pennsilvània 1804) va percebre el paper de l'oxigen en la combustió però va ser Lavoisier (Paris 1743-1794) qui va interpretar correctament les dades i va establir la base de la química moderna.

Big Bang

Potser els estels també trobaven a faltar
les ganes d'estar junts, i per això es separen.

Potser quan es fregaven, s'adonaven que
poder fer-ho sempre, cada dia, era de fet
una separació. Com el cartell al bar:

«Avui no us fiarem, però demà sí» (demà altre cop “avui”).

Potser són els estels que fan que a voltes truco a casa
i una veu diu «El nombre que ha marcat no correspon
a un usuari». O que no pugui obrir la porta d'un pany
que vàrem reparar tot just ahir.

Sento feblesa, i pesa, igual que una nevera a les parpelles,
com metall rovellat pels sucus d'un enciam que no ens vàrem
menjar.

¿Va ser un oblit? ¿Un dia sense gana? O un pensament cruel
com ganivet del pa que fa de la il·lusió llesques de fades.

Però tu també ploraves, i la teva tristesa es deia
«amore gratia». Deixa'm, doncs, que emboliqui febleses,
una amb l'altra, com mentides petites dins d'una pell de foca,
com dies d'hivern assolellats preservats de la neu mentre
parem la taula.

De seguida vindré, sols em rento les mans.

Sobre les llesques d'il·lusió, el formatge no és fos però tampoc
s'ha endurit. Mengem-ho. Ràpid. Ara.

(Del llibre MÚSICA I ESCORBUT)

Relativitat

(homenatge a Maurice Cornelius Escher)

Collir culs verds d'ampolla i petxines daurades
a la platja pot ser un acte innocent, ple de beutat
pel caminant que mira. Però pot, també, ser un
episodi perfidiós, si el pensament llunyà voreja
un rostre aliè, estrany als cossos que són teus
i et pertocaven.

Però això no fa menys bells ni menys estranys
els objectes trobats, desats dins un ventre de vidre
tubular que és la teva esperança.

Ara, les figures que veus quan et fregues els ulls són
cristalls de neu verds, un negatiu mirat al microscopi
per l'ull d'un huracà. La teva vida com un dibuix on
es veuen dos rostres: una vella i, després, la dona jove;
un conill si ho mires per l'esquerra (i aquest és tot
amor); si per la dreta, el bec d'un anegot que apunta
directament al cor obert d'un pacient al quiròfan.
Encara, tot i restar a aquell marge, temíem
l'esternut dels camions.

Avui la calma veu com fugen el passat i el futur
ufanosos, contraris. Gràcies siguin donades a qui
la va pintar: la primavera, el present, la línia divisòria.

(Del llibre MÚSICA I ESCORBUT)

Aerodinàmica

Avui, un programa infantil, m'ha recordat,
o potser m'ha ensenyat, com volen els avions.
Per la forma de l'ala, l'aire que passa per damunt
és més veloç, i així, té menys pressió que l'aire que
hi ha a sota.

Si jo fes que els meus braços tinguessin dalt i baix
i pogués córrer molt per la vora del mar i de
les coses flonges, volaria on tu ets.

Tots els llocs del meu cos són, tanmateix, rodons:
rodó el temps, rodó el cel, la soledat; la mort rodona
com un ull, com la tos. Fins i tot el meu nom
acaba com comença, cirereta d'arboç d'una tardor
ja antiga, una llavor que passa i es corseca, empetiteix,
cada cop més rodona, agafada a la branca de la por.
Caure també és volar, perdre's també és guanyar,
quan ja no compto els dies.

(Del llibre MÚSICA I ESCORBUT)

Lyndbergh II

Per segon cop sobrevolo l'Atlàntic
en direcció ponent, empaitant el sol per
retardar la màgia daurada de la mort
d'un dia. Una agonia estirada a 720 km
per hora, 1000 metres més amunt de
l'Everest.

I és quan miro el dibuix de l'avió projectat
sobre un mapa i sé que ara sortim de Portugal,
que se'm clava com l'ungla d'un roser el record
dels nou anys del meu fill entre els cabells,
al crani, i les seves preguntes:

“Mama, ¿les 00:01 ja són el dia següent?”

“Així doncs, ¿no hi ha nit!”

Jo duia ben lligada la maleta; el passaport,
ulleres de recanvi, una novel·la; el mar de núvols,
succedani de llet, les mitges fines de la pressa.
Arribar a l'aeroport, que el vol no em perdi pas,
per abastar la meva vida inútilment, guanyar 7 hores
extres i adonar-me quant desitjo tornar per abraçar-te,
per ser-hi, al teu costat, mentre passa la nit inexistent.
Sabent que aquest poema, a bones hores, no et pot
guarir cap mal i tanmateix, aquí al bell mig del cel,
com si m'hi anés la vida, desplega l'esperança
que duri més que jo i t'arribi a les mans el dia
que ja serem tant lluny que ja no el trobaràs, ni jo,
ridícul.

(Del llibre JOCS DE L'OCA)

Alfred Giner i Sorolla

Zodiàc

*odio a aquesta llum!
claror que enlluerna
el nocturn encís.
lluentsor apol·línia
que l'Univers cobreix,
portent de la fosca nit,
escenari de la Creació.
ulls vivents i aguts
d'ànimes llunyanes,
profunds silencis zodiacals.
quan les llànties dels móns
s'encenen i l'esperit
obrint-se davant teu,
dinamos i imans dels déus
via de l'Aquari a Casiopea.
absort en la teva grandesa,
m'allunyo de les penúries,
dels avalots planetaris,
acudint a tu
trinitat eterna,
font de vida,
ésser del món,
espai, temps i matèria.*

David Jou

Homenatge a Ramón y Cajal

A Mercè Durfort

Carrer del Notariat, 1888

Santiago Ramon y Cajal observa per primer cop les neurones

Ni fils ni vasos: cèl·lules,
una rere l'altra, una al costat de l'altra,
cèl·lules com arbres, com piràmides,
com columnes, com papallones, com xarxes,
a contrallum en el microscopi,
cèl·lules properes però separades
per espais minúsculs que jo veig per primer cop,
ara,
després de tant buscar-los
en tants teixits, amb tants colorants:
cèl·lules -neurones-, espais -sinapsis-
(els noms vindran després),
cèl·lules com astres
en un univers de laberints i de memòria.
Aquí la matèria fa els salts més prodigiosos:
els sentits,
els instints,
la memòria,
la intel·ligència.
Aquí la matèria es torna
desig, angoixa, voluntat.

Entraré en aquest bosc màgic
que sé tenyir d'incendi, de tardor o de primavera,
habitaré en aquest paisatge de llamps invisibles,
de canals que s'obren i que es tanquen,
i seré l'astrònom d'aquest cel interior
i el llenyataire d'aquesta espessor d'electricitat i de música.

Evolució

Que l'arbre de la vida pugi foscament, toscament,
no vol dir pas que l'existència sigui música,
ni que l'ascens cap a més complexitat tingui un destí
?potser nosaltres?
ni que cada pas sigui una etapa d'un projecte grandios,
sinó que un cop i un altre cop
l'atzar s'ha vist forçat a doblegar-se a l'harmonia.

Però mai no s'ha donat per vençut i ha seguit investint,
cegament, incessantment,
derrotat en un vertigen de morts i de fracassos,
però guanyant, de tant en tant, esplèndides victòries
quan els seus assaigs han descobert un camí nou
més fructífer que els camins de les formes ja existents.
Així, a les palpentes, en el laberint del temps,
en la profunditat del temps,
ha anat teixint tapissos d'espècies i de gèneres,
de famílies, d'ordres, de classes, de regnes,
que el temps ha anat podant amb tisoires implacables
de combats, meteorits, glaciacions, malalties i sequeres.

Que tot i això la vida pugi,
que inventi foscament nuclis, simbiosis,
fulles, urpes, nervis, ales, ulls, cervells,
només a base de provar i de morir, de provar i de morir,
que de mica en mica vagi conquerint tot el planeta,
fa que n'oblidem l'afonia i la derrota
i la vegem cantar, cantar, cantar,
com si estigués volent-nos dir, amb la cançó, alguna cosa.

Homenatge a Joan Oró

Lletra de vida, pedra de lluna

Quan aquella lletra em va cremar a les mans,
aquella de les quatre lletres de la vida,
l'adenina,
nascuda davant meu en el verí,
vaig beneir totes les albes d'estudi,
totes les nits d'insomni,
tot l'oceà que vaig creuar per arribar fins aquí.

Jo, atònit, davant la porta oberta
al davant dels graons de les escales de cargol
per on pugem i baixem els àngels amb els llibres
que expliquen als àtoms els secrets de la dansa de la vida,
quin vertigen vaig sentir !

La Lleida de les boires i les sovellades,
el Houston on vaig tocar pedres de la lluna,
el cap Cañaveral de la glòria de l'espai,
i jo allà, en el futur,
en la paradoxa de tocar el demà en explorar els orígens,
afamat de saber,
assedegat d'astres,
en la felicitat d'haver tocat la pell de la deessa més blanca.

Quan sigui pols,
tots aquestes focs cremaran en mi
com cremaven les fòrmules en els meus ulls d'estudiant,
com cremava la llenya esperant el pa,
lluminosament, al forn del meu pare.

Matèria fosca

Semblava que fos a l'abast, la matèria,
que protons, neutrons i electrons tanquessin el món,
sòlidament, definitivament,
immersos en un bany de fotons i de neutrins.

Però vam anar sabent com giren les galàxies :
tan ràpidament que haurien d'esqueixar-se,
de trencar-se a bocins i dispersar-se en la fosca,
en lloc de seguir la seva dansa amb harmonia.
Què les reté? Què fa que no s'esberlin?

I vam inventar matèria fosca com qui inventa un amor:
una atracció permanent de cossos secrets,
invisibles entre la llum,
poderosament indefugibles.

I passà com passa amb els amors:
anà creixent,
guanyant cada cop més presència,
superant en abundància allò que créiem que era el món
abans de conèixer-la,
multiplicant per deu allò que créiem que sabíem.
El seu nom és fosc, la seva massa és fosca.
O és, com tants amors, potser només un somni.

L'infinít

Em negaves, infinit,
m'anul·laves sota túmuls de llum indiferent,
m'aclaraves amb vertígens de buit,
m'esglaiaves amb silencis d'astres morts,
creixies sense fi en tots els telescopis,
i sabem que seguies ms enllà de tota mirada,
de tota fantasia del desig i tota gosadia de la ment.

Però ara sentim una altra música:
si no fossis tan gran no podríem ser,
el foc de les estrelles no ens hauria sabut coure.
El nostre preu és l'infinít,
maternal, paternal, fredament condescendent,
clavat a l'ànima en forma de nostàlgia,
un pes massa gran per resistir-lo,
però no de buidor
sinó de no saber com dir una carn tan fosca
amb claror que estigui a l'altura de tants astres.

Germans de l'infinít però clavats a la mort,
sense saber com acceptar la finitud del temps
ni com omplir d'infinitud la vida,
sota túmuls de llum indiferent,
sota vertígens de buit,
sota silencis d'astres morts,
però sabent que són un preu que no sabem com valdre.

Alfred Giner i Sorolla

Flama

*sóc
qui?
què és això
tot?
d'on vinc i
on vaig?
on som i
on anem?
on van
i d'on ixen
cels,
terres,
aigües,
per a què?*

*em
miro
i veig
que res no tinc.
sento però
el corc
de la vida,
l'alè de l'esperit.
collat
sóc
als trontolls
del món;
neguit
del massa
voler.*

Acte organitzat per:

Amb la col·laboració de:

